

cessen. Arbetet i slöjdsalen. Dagboksanteckningar. Rapporten kan beställas från institutionen.

Att få verksamheten nedskrivna så som den uppfattas av eleverna själva är av ett stort värde. Dels har vi i slöjden aldrig kunnat dokumentera och visa på (för andra) vad det är för verksamhet som pågår i en slöjdsal, och dels uppfattar eleverna inte alltid undervisningen så som vi lärare tror. Dessutom är NU-utvärderingens omfattning och urval beskaffat så, att även de variationer som finns i dagboksstudiens resultat kan ses som representativt för hur arbetet i slöjdsalen kan beskrivas. Rapporten kan också vara till hjälp för alla textil- och slöjdlärare i argumentation med skolledare och andra beslutsfattare för att visa på den komplexa verksamhet som pågår i en slöjdsal.

Min förankring i grundskolan med undervisning i slöjd på låg- och högstadiet, utbildning av blivande textil/grundskolelärare samt egen vidareutbildning är den bakgrund jag har haft med mig inför genomläsning och bearbetning av dagboksanteckningarna. Att vara väl insatt i slöjdens miljö – kan i detta sammanhang – ses som en fördel för att känna igen situationerna och nyanserna i dagboksskrivningarna. Samtidigt granskas texterna utifrån, helt utan någon personlig kännedom om vilka eleverna och lärarna är, var de kommer ifrån eller vilken undervisningsmiljö de befinner sig i. Jag har försökt att vara medveten och kritisk till mina eventuella åsikter och personliga värderingar vid bearbetningen. Rapporten är granskad av institutionens vetenskapliga kompetens, professor Roger Säljö.

Syftet med dagboksanteckningarna kan delas upp i tre delar:

1 I syfte att kunna ge en rikare och mer nyanserad bild av slöjdens vardag och liv, kompletterades den nationella utvärderingen med en omfattande undersökningsdel som utgick från dagböcker som elever och lärare fört under en tioveckorsperiod.

2 Studierna syftar till att beskriva och utvärdera slöjdprocessen, dvs den process eleverna genomgår i slöjden på sin väg från idé till färdigt arbete. Ett sätt att försöka få eleven att beskriva detta var att låta dem skriva dagbok. Dagböckerna blev i detta sammanhang ett slags självobservation.

3 Ett av syftena med dagboksanteckningarna har varit att försöka beskriva den "normala" slöjdundervisningen under en reguljär tioveckorsperiod oberoende av hur långt eleverna kommit i sina arbeten just då. Eleverna sattes på så sätt ej i en provsituation eller med några speciella problemlösningsuppgifter av testkaraktär

Eleverna fick berätta om vad de gjort, vilka problem de stött på och hur de löst dessa, hur de trivs och vad de trodde att det berodde på.

Dagboksanteckningarna ger en bild av slöjdundervisningens vardag och elevernas relation till denna, som den uttrycks med elevernas egna ord. Dagböckerna visar på en uppfattning av elevernas attityder samt interaktionsmönster mellan elev-lärare och elev-elev. Växelverkan mellan att välja-planera-utföra och värdera sitt slöjdarbete, påverkansmöjligheter samt medvetenhet om problemlösning är också sådant eleverna beskriver i sina dagböcker.

Dokumentation av slöjdundervisning har tidigare inte förekommit i denna form. Det är av intresse att få arbetet i slöjdsalen beskrivet av de som vistas där. Genom att låta eleverna skriva dagbok i den miljö de befinner sig under sina slöjdlektioner, skedde utvärderingen i den dagliga verksamheten. Slöjdmiljön – salen, utrustning, maskiner, dofter och olika sinnesintryck, kamraterna, slöjdarbetena – finns nära i skrivandets stund.

Vad får man reda på genom att låta elever och lärare skriva dagbok i slöjd? Går det att utvärdera ett ämne som slöjd med dess speciella karaktär genom dagboksskrivning? Elever och lärares dagböcker har vida överträffat dessa förhoppningar. Att verbalisera praktiskt arbete blir för eleven ett sätt att utvärdera sig själv och sitt eget sätt att arbeta i slöjden tillsammans med andra. Dagböckerna beskriver olika situationer i slöjden samt ger uttryck för känslor och reflektioner. Elever och lärare skildrar under en tioveckorsperiod väl den inre och yttre verksamhet som pågår i slöjdsalarna samt belyser elever och lärares självförståelse av sin egen slöjdverksamhet. Dagböckerna visar också på att slöjdundervisning kan se olika ut. Arbetsformerna varierar och olika pedagogiska synsätt, sociala och kommunikativa processer redovisas i dagböckerna.

Slöjdprocessen beskrivs väl och det framgår att eleverna ägnar sig åt problemlösningsuppgifter. Problemlösningen beskrivs bäst när eleverna har ägnat sig åt arbeten där de utgått utifrån sina egna idéer. Att tillverka vackra och nyttiga slöjdprodukter har ofta värderats, men att bedöma och värdera sin arbetsinsats samt problemlösningens värde borde bättre tydliggöras. Dagböckerna genomsyras av att eleverna trivs i slöjden. Där missnöje beskrivs i dagböckerna är det främst i grupper där eleverna arbetar utifrån styrda uppgifter eller när samspelet mellan elever och lärare inte fungerar.

Sammanlagt blir det värdefullt att få arbetet i slöjdsalen beskrivet både för den enskilde eleven, slöjdgruppen, läraren, hela skolans verksamhet och för beslutsfattare i samhället. Någon dokumentation av denna storleksordning utifrån elevers och lärares egna ord har aldrig tidigare förekommit. Dokumentationen visar på hur arbetet i slöjdsalen ser ut och vilka inlärningssituationer som kan förekomma i en något annorlunda miljö än den skolmiljö eleverna vanligtvis vistas i. Uppfattningar och värderingar om vilka kunskaper eleverna tillägnat sig i slöjden kan därför bättre tydliggöras!

Min förhoppning är att de som tar del av denna rapport börjar ställa sig frågor som annars inte blivit ställda. Genom att beskriva den verksamhet som äger rum i slöjdsalen kan förståelsen öka och reflektion kring verksamheten stimuleras. "Nya" problem kan identifieras och nya perspektiv öppnas.

MARLENE JOHANSSON

Johansson, M. (1994). *Slöjdprocessen - Arbetet i slöjdsalen. Dagboksanteckningar. Rapport. Institutionen för slöjd och hushållsvetenskap, Göteborgs universitet.*

Adress: Göteborgs universitet
Institutionen för slöjd
och hushållsvetenskap.
Box 12204
402 42 Göteborg
tel 031: 773 42 00, 773 42 13
fax 031: 773 42 09